

namn af den politiska och sociala, både i vetenskapligt och poetiskt värde långt efter denna. I Frankrike hafva alla de stridiga elementerna för den nya samhällsbildningen hunnit till större bestämdhet, och man kan der redan med oförirrad blick se mot framtiden. I Tyskland deremot gäsa så många oklara sträfvanden och intressen, att denna osäkerhet och obestämdhet äfven utgör ett kännetecken på landets litteratur. Redan ögonskenet lär dock, att såväl här som i Italien samma kulturprocess föregår som i Frankrike; hvarigenom denna sednare äfven får stämpeln af en för den Europeiska bildningens framtid afgörande andlig rörelse.

10

Om det nu lyckats oss visa, att för den moderna kulturen i Frankrike, hvilka och huru stora än dess lyten må vara, sträfvanden ligga till grund, som alltid och allestädes medfört nationernas och tidehvarfvens förädling, så kunna vi hos läsaren hoppas en ursäkt för det eljest bristfälliga i denna afhandling. I tider såsom de närvarande måste hvarje för mensklighetens högre angelägenheter deltagande sinne känna en orolig beklämning vid osäkerheten öfver, hvad som komma skall. Väl är hvarje historiens blad betecknad af berättelser om hårdare strider, än de, under hvilka den närvarande hvälfnings utkämpas, medan åter ingen tid kan framvisa så omfattande och snabbt fortgående rörelser som nutiden. Å andra sidan är de Ny Europeiska samhällenas utveckling i förhållande till den bana, historien för dem synes utvisa, ännu så litet framskriden, att äfven detta låter den tänkande hoppas på en ny dag för vetenskapens och konstens skördar. Men intet kan dock säkrare begrunda förhoppning eller misströstan, än studium af den nästförflutna tidens kulturarbete. Och då denna tid varit en period af sällsynt långvarig allmän fred, utan stora tilldragelser i handlingens verld, men deremot utmärkt sig genom opinionernas strider, så måste studium af dess litterära företeelser blifva än mera betydelsefullt och lärorikt.

20

30

Ref. torde knappt böra hos Läsaren ursäktas dröjsmålet med denna fortsättning, som lofvades redan för N:o 6. Den lär nemligen bära vittne, att ett ännu längre dröjsmål väl kunnat behövas. Omständigheterna föranleda dock att öfverlemna densamma, sådan den är, till läsarens välvilliga bedömande.

J. V. S.

20 UTLÄNDSK LITTERATUR.

40

Litteraturblad n:o 5, maj 1848

VERGLEICHENDE KULTURSTATISTIK DES GEBIETS U. BEVÖLKERUNGS-
VERHÄLTNISSSES DER GROSSTAATEN EUROPAS VON DR. FRHRN. V. RE-
DEN. BERLIN 1848.

Detta arbete är ett bland de mest viktiga för bedömandet af flera Europas kulturförhållanden, som under sednaste tider trädt i dagen. Från flera håll ser man detsamma lofordadt för fullständighet och all den noggrannhet, som i ett sådant arbete kan åstadkommas. Det stora intresse, flera i detsamma anställda jemförelser erbjuda, föranleder oss att efter Magaz. für d. Litterat. d. Auslandes derur anföra följande data.

50

De fem stormakterna äro naturligtvis: Ryssland, Österrike, Preussen, Frankrike och England. Författaren antager dessa rikens folkmängd något högre, än sednast anställda katastrar utvisa, eller till 180

millioner i början af 1846. Af denna folkmängd tillkommer:

Ryssland	64 728 tusen.
Österrike	36 594 t.
Frankrike	34 992 t.
England	27 846 t.
Preussen	15 840 t.

Af Europas hela landyta och folkmängd, hvilken sednare uppgifves till 268 1/2 million, upptaga dessa resp. stater följande procenttal.

	af landytan		af folkmängden	
10	R.	51,60	24,16	p. Ct.
	Ö.	6,2	13,65	
	Fr.	4,98	13,06	
	E.	2,98	10,39	
	Pr.	2,63	5,91	

S:a 68,48 p. Ct. S:a 67,17 p. Ct.

I de skilda staterna förhåller sig antalet af mankön till qvinnkön sålunda, att bland 1 000 invånare äro:

	Mankön		Qvinnkön	
20	i E.	488	512	
	Ö.	492	508	
	R.	495	505	
	Fr.	496	504	
	Pr.	499	501.	

Antalet af individer mellan 20 och 60 år uppgår ingenstädes fullt till halfva befolkningen; utan utgör detsamma:

	i Fr.	49,48 p. Ct. af folkmängden
	Ö.	48,66
	Pr.	48,47
30	R.	47,64
	E.	44,45

Antalet af årligen födda förhåller sig till hela befolkningen:

	i R.	som 1 till 21
	Pr.	1 — 25 à 26
	Ö.	1 — 26
	E.	1 — 30 à 34
	Fr.	1 — 35 à 36

40 Ett kuriöst faktum kan häraf läras: nemligen att i Frankrike, der jorden är delad i minsta lotter, antalet af födda i förhållande till befolkningen är minst, eller ett barn årligen på 35 à 36 personer; i Österrike och Ryssland deremot, der arbetaren icke besitter någon jord, utan denna är indelad i stora gods, såsom förhållandet till det mesta är äfven i Preussen, kommer en nyfödd årligen på 21 à 26 personer. I England, hvarmed här förstås Storbritannien och Irland, torde äfven de två talen uttrycka det stridiga förhållandet i dessa två länder, då äfven arrendatorn i England genom det långa arrendet, vanligen 99 år, är så godt som bofast egare, hvaremot i Irland de stora egendomarne öfverlätas i små lotter åt en vexlande tiggarebefolkning.

50 Dödligheten visar sig i de skilda länderna hafva följande förhållanden:

	i E.	1 dödsfall på 44 à 46 individer af befolkningen,
	Fr.	1 40 à 41 —
	Pr.	1 34 à 36 —
	Ö.	1 33 à 34 —
	R.	1 30 à 35 —

Uppgiften öfver In- och Utflyttningar i de resp. länderna anser Förf. själf för högst osäker. Också inverka de obetydligt på folkmängdens aftagande och tillvext utom i Preussen, som anses vinna 240 à 250 tusen invånare årligen. Men tillvexten öfverhufvud uppgifves vara, som följer, i procenttal af befolkningen. Folkmängden

i Pr. tilltager årl. med fördubblas på

1,61 p. Ct., 62,11 år;

E. . . . 1,11 90,09 –

R. . . . 0,98 102,04 –

Ö. . . . 0,86 116,28 –

Fr. . . . 0,39 256,41 –

10

Fäste vi åter uppmärksamheten vid anförda förhållanden i Frankrike, så finna vi, att, ehuru dödligheten här är mindre, än i öfriga länder utom England, befolkningen tilltager förvånande långsamt i jemförelse med dess tillvext i de öfriga. Förhållandet förtjenar så mycket mera att påpekas, som ifrarena mot jordens styckning alltid föra i munnen, huru denna skall förleda till obetänkta äktenskap och framalstra proletärer.

Göre vi häraf särskild tillämpning på Finland och ihågkomma, att befolkningen härstädes fördubblats under sistförflutna 50 år, så finnes, att folkmängden här tilltager med hastigare steg, än i alla nyss anförda länder, eller med 2 p Ct. årligen. En undersökning, huruvida denna tillvext faller hufvudsakligen på den besutna eller obesutna klassen af allmogen, skulle faktiskt afgöra frågan, om det, såsom vi hafva full anledning att antaga, skulle visa sig, att den ovanliga folkökningen kommer de obesutna proletärerna till godo. – Det förtjenar eljest nämnas, att Hr. v. Reden anförer Finland såsom exempel för ett motsatt förhållande och uppgifver, att folkmängden här tillvexer endast med 0,39 p. Ct. årligen, d. v. s. lika med förhållandet i Frankrike! –

20

Vi kalla folkökningen i Finland ovanlig, emedan den i medeltal för hela Europa icke stiger högre än till 0,99 p. Ct., eller ungefär lika med tillvexten i Ryssland. Jemför man det höga talet för dödsfall i sistnämnda land med antalet af individer mellan 20 och 60 år, så visar sig, att större dödlighet än i andra länder härstädes träffar den tidigare åldern. Ett liknande förhållande skulle uppstå för England, om icke här ett stort antal individer öfver 60 år skulle finnas.

30

Följande förhållanden uppgifvas: nemligen af 100 dödsfall inträffa:

under 20 års, vid 20–60 års, öfver 60 års ålder.

i Ö. 55–57 25–26 17,5–19,5

Pr. 52,5–54,17 24,8–25,7 20,5–21,8

E. 50,5 26,4 23,4

Fr. 38–42 (?) 35–40 (?) 18–19

R. 63–64 24–25 12,2

40

Frågetecknen för dessa uppgifter från Frankrike synas hafva sin anledning deri, att de högsta och minsta talen för de olika åldersklasserna sammanlagda gifva blott talet 96 i st. f. 100. Något misstag måste således här förefinnas. Dock om man äfven lägger de felande fyra till talen 38–42 och således antager 42–46 dödsfall under 20 år, så kvarstår ett för klimat och lefnadssätt i Frankrike högst gynnsamt vittnesbörd. Men öfverhufvud vederlägges genom dessa uppgifter det nog vanliga förmenandet, att en högre grad af civilisation skulle förkorta människans ålder.

50

Antalet af äktenskap säges blott i Preussen vara bestämdt utröndt. För öfriga länder är det beräknadt ur andra gifna data. Sålunda uppgifves:

	20–60 år
för Ö. . . 12 4/10 millioner gifta individer	17 3/10
Pr. . . 5	7 5/10
E. . . 8 8/10	11 4/10
Fr. . . 12 6/10	16 9/10
R. . . 18 6/10	26 8/10

Det förstås, att sålunda äktenskapens antal utgör hälften af de gifta individernas. Vi hafva valt den sednare uppgiften, för att sammanställa den med invånartalet mellan 20 och 60 års ålder; då, med antagande af, att alla gifta skulle tillhöra denna åldersklass, det visar sig: att af denna befolkning tillhör äkta ståndet: i England 77, i Frankrike 44, i Österrike 72, i Ryssland 69 och i Preussen 66 procent.

På hvarje äktenskap beräknas:

i Ö.	4,72 barn
R.	4,54 –
Pr.	4,12 –
Fr.	3,8 –
E.	3,17 –

Här kan åter den anmärkning göras, att jordens styckning och besuttenheten i Frankrike ingalunda medför större barnaskara inom familjerna. Antalet af äktenskap derstädes vittnar i sig sjelf mot större osedlighet, och i jemnbredd med det sedliga familjelifvet i England kan icke heller den mindre fruktsamheten i äktenskapet tillräknas någon ohemul orsak. I fråga om sedligheten anföres, att de oäkta barnens antal förhåller sig till de äktas:

i Ö. såsom 1 till 9 à 10
Fr. såsom 1 – 12 à 13
Pr. såsom 1 – 12 à 14
E. såsom 1 – 14.

För Ryssland finnes i detta hänseende ingen uppgift. Vi taga i stället till hands »Sammandraget af Mortal.s tabellerna för Finland år 1845,» der vi finna: att af 53 423 födda barn i Lutherska församlingarne 3 939 voro oäkta; d. v. s. att mot 3 939 oäkta komma 49 484 äkta barn. Detta ger ett förhållande af: 1 till 12 à 13 (12 2/3), eller precis samma förhållande som i Frankrike. Nylands och Tavastehus län gifva hvarje för sig förhållandet: 1 till 9, Åbo och St. Michels län förhållandet: 1 till 10, eller lika med förhållandet i Österrike – det sämsta af de anförda. Till och med Kuopio län uppvisar ännu sämre siffror än Frankrike, nemligen: 1 till 12. Dessa om också å en sida bedröfliga sammanställningar förete å en annan sida den glädjande tafla, att en högre folkbildning, då den, såsom icke nekas kan, förminskat brottens antal, icke heller stegrar osedligheten. Och för mången obetänksam skrikare kan det vara godt att lägga dessa siffror på minnet.

Ännu vilje vi anföra ett högst betecknande förhållande. På hvarje boningshus (boning? »Wohnhaus») räknas;

i Ö.	7,06 invånare;
Pr.	8,25 –
i E.	5,28 –
Fr.	4,93 –

Äfven i detta, för både välstånd, intelligent bildning och familjelifvets sedlighet viktiga hänseende står Frankrike främst. Detta är väl icke oväntadt, då, såsom känt är, jorden här är fördelad på de flesta egare; men sakens vikt gör den förtjent af, att i och för sig framhållas.

Och då vi försummat i det föregående upptaga invånartalet på kvadratmilen, så följer här till jemförelse denna uppgift. I medeltal

kommer på hvarje geografisk qvadratmil:

i E. 4 643 inv.
Fr. 3 555 –
Pr. 3 045 –
Ö. 2 928 –
R. 652 –

Att olikheten dock är stor i skilda delar af dessa länder, kan man lätt förutsätta. Så har Depart. Oise i Fr. 10 503 inv. och Regier. Bezirk Düsseldorf i Pr. 8 660 inv. på qvadratmilen. Båda äro bekanta manufakturtrakter. Lombardiet har 6 555 inv., egentliga England 6 305, Skottland blott 1 726, gouvernem. Moskau 2 121 och Arkan-gelsk endast 16 inv. på hvarje qvadratmil. I Finland räknas 470 inv. på qvadratmilen, d. ä. ungefär 1/10 del jemfördt med England.

Vi kunne icke ens förmoda, huru många läsare med oss finner nöje och uppbyggelse i dessa siffertal. Säkert är dock, att man genom sådane siffror kan lära känna en mängd lekamliga och andliga kulturförhål-landen, angående hvilka man eljest sväfvat i mörker. Och intet är mera glädjande, än att se dem bekräfta några slutsatser, dem man utan bestämd erfarenhet, ledd af allmänna förnuftsgrunder, kunnat göra. Åt den tänkande lemna de också ständigt nya ämnen till eftertänkande och lärdom.

J. V. S.

21 UNDERRÄTTELSE OM ENSKILDA SKOL- INRÄTTNINGARNE I KUOPIO.

Litteraturblad n:o 5 och 6, maj och juni 1848

Vi hafva några gånger förut sökt väcka, uppmärksamheten på fruntimmersuppfostran och dess skick i fäderneslandet. Uppenbart är det nemligen, att för qvinnokönets undervisning till sednaste tider litet eller intet blifvit gjordt från Statens och kommunernas sida. Med glädje finner man deremot nu, att de nyinrättade fruntimmersskolorna äro talrikt besökta, och muntliga berättelser gifva anledning förmoda, att detta besök är grundadt på verkligt förtroende till inrättningarne hos allmänheten, icke blott på den ekonomiska fördelen af deras begagnande framför enskilda pensionsinrättningar. Likaså glädjande är den goda ifver, hvarmed man i flera landets städer hastat att inrätta flickskolor för arbetsklassens barn. Öfvertygade att offentliga meddelanden angående dessa företag och deras framgång icke blott verka till efterföljd, utan äfven stärka sjelfva denna framgång, hafva vi icke ansett det fremmande för detta blad, att äfven upptaga underrättelser om hithörande läroanstalter i denna stad.

I förbigående må det anmärkas, att dylika underrättelser om flickskolorna icke mindre än om folkskolorna öfverhufvud, i stad och på landet, redan kunde bilda en liten Litteratur för sig. För en Skoltidning vore detta ämne utan tvifvel af art, att öka kretsen af dess läsare. Och man kan utan stor profetisk förmåga förutse, att alla ifrågavarande enskilda läroanstalter af brist på ett sådant ömsesidigt meddelande skola hämmas i sin utveckling. Genom en offentlig diskussion skulle nämligen en allmän opinion stadga sig angående folkskolans rätta ändamål, likasom hvarje bemödande att närma sig detta, hvilket gifvit goda frukter, skulle visa andra den väg, på hvilken ändamålet bör vinnas.